29/10/2021

Αφιέρωμα στους Ηπειρώτες ανά την Ελλάδα, στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…»

/ Ενορίες

Λαογραφική και χορευτική εκδήλωση αφιερωμένη στους Ηπειρώτες ανά την Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 28 Οκτωβρίου, στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς.

Ο Χορευτικός Όμιλος Ελληνικής Παράδοσης «Ο Σταυραετός» παρουσίασε τοπικές φορεσιές και αντιπροσωπευτικούς χορούς από την Ήπειρο. Την επιμέλεια του λαογραφικού υλικού και την διδασκαλία χορών, είχε ο Κώστας Τσαπρούνης.

Στην εκδήλωση παρουσιάστηκαν χοροί από την Πρέβεζα, την Κόνιτσα, το Ζαγόρι, τη Βόρειο Ήπειρο και τα Ιωάννινα, καθώς και παραδοσιακές φορεσιές.

Η μορφολογία της Ηπείρου, το ορεινό και άγονο έδαφος της, το ψυχρό κλίμα και η διαρκής παρουσία διάφορων αλλοεθνών κατακτητών, που με την σκληρότητα τους έκαναν αφόρητη την ζωή των κατοίκων της, εξανάγκασε πολλούς ηπειρώτες να ξενιτευτούν.

Εξετάζοντας την κοινωνική διαστρωμάτωση της Ηπείρου, παρατηρούμε ότι στις αρχές του 20ου αιώνα, υπήρχαν σε κάθε χωριό δύο κοινωνικές τάξεις, οι πλούσιοι και η πλειοψηφία των φτωχών. Υπήρχαν όμως και περιπτώσεις, που η κοινωνική διάκριση δεν γινόταν με βάση την οικονομική επιφάνεια των κατοίκων, αλλά με βάση το επάγγελμα, ή ακόμη και με το εάν οι οικογένειες έμεναν μόνιμα ή όχι, στο χωριό.

Ο θεσμός της οικογένειας, αποτελούσε θεμελιακό στοιχείο για την κοινωνική οργάνωση στην Ήπειρο, και τα μέλη της συνδέονταν μεταξύ τους με ισχυρούς δεσμούς. Η οικογένεια, ως προς την δομή και την οργάνωση της, ήταν πατριαρχική.

Στην Ήπειρο, ο χορός, η μουσική και το τραγούδι, αποτελούσαν αναπόσπαστα στοιχεία όλων σχεδόν των κοινωνικών εκδηλώσεων της καθημερινής ζωής. Ευκαιρία για χορευτικές εκδηλώσεις, έδιναν κυρίως οι γάμοι και οι τοπικές θρησκευτικές γιορτές. Χόρευαν ακόμη και τραγουδούσαν, στα σπίτια, στα χωράφια, στα μαγαζιά του χωριού, χωρίς καμία ιδιαίτερη προετοιμασία, και γενικά όπου τους δίνονταν η ευκαιρία.

Στις μέρες μας, όλες οι χορευτικές εκδηλώσεις, έχουν περιοριστεί κατά πολύ. Αυτό οφείλεται στην ερήμωση των χωριών, αλλά και στην αλλαγή του τρόπου ζωής, καθώς και τις ξένες επιδράσεις που συνετέλεσαν στην μείωση των διάφορων παραδοσιακών χορευτικών ερεθισμάτων και στην αλλοίωση των παραδοσιακών στοιχείων.

Τα χορευτικά σχήματα που συναντάμε στην παραδοσιακή κοινωνία της Ηπείρου, είναι ο ανοιχτός κύκλος, ο κλειστός, ο χορός των κοριτσιών, το διπλοκάγκελο, το τριπλοκάγκελο και το τετραπλοκάγκελο και αυτό του συγκαθιστού χορού.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τον χορό τον ξεκινούσε πάντα ο Ιερέας. Με αυτόν τον τρόπο η παραδοσιακή κοινωνία εξέφραζε τον σεβασμό της στην θρησκεία και την επιθυμία της να συνδέσει τις στιγμές της χαράς της, με την θρησκευτική πίστη.

Ο χορός συνοδευόταν είτε από τραγούδι, είτε από μουσική που παιζόταν από διάφορα μουσικά όργανα, ή και από τα δύο συγχρόνως. Τα διάφορα τραγούδια εκτελούνταν από τους ίδιους τους οργανοπαίκτες ή από τους χορευτές.

Παραπονιάρικα είναι τα τραγούδια και παραπονιάρικα τραγουδήθηκαν με κάποια σπάνια στον κόσμο, πολυφωνική μορφή. Μερικά από αυτά είναι σαν μανιάτικα μοιρολόγια, που δεν είναι μονάχα θρήνος για τους νεκρούς, αλλά και πλατύτερη φιλοσοφημένη ενατένιση της ζωής.

Στις παραδοσιακές φορεσιές, τα ενδύματα μεταφέρουν πληροφορίες για την κοινωνική και προσωπική ταυτότητα των ανθρώπων. Χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τα γυναικεία και τα ανδρικά. Κάθε ενδυμασία μπορεί να δηλώνει κοινωνική θέση, ποιότητα και αισθητική κάθε περιοχής και κοινωνική τάξη.

Η φορεσιά εξαρτάται από το κλίμα, το φύλο, τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, την ιστορική πορεία και τις πολιτικές επιδράσεις που δέχτηκε η κάθε γεωγραφική περιοχή. Διαφέρει ανάλογα με την ηλικία και την κοινωνική θέση εκείνου που την φοράει.